

Complexnummer: 510655

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Title

Aantal complexonderdelen

3

Monumentnummers van complexonderdelen

510656, 510657, 510658

Woonplaats

Onderdendam

Gemeente

Het Hogeland

Provincie

Groningen

Locatie van het hoofdobject

Bedumerweg 34, 9959 PG te Onderdendam

Complexomschrijving

Complexomschrijving

Inleiding

KERKCOMPLEX bestaande uit een gereformeerde KERK, een PASTORIE en een HEKWERK. De gereformeerde kerk van Onderdendam is gebouwd in 1932 naar een ontwerp van architect A. Wiersema uit Bedum in een aan de Amsterdamse School verwante stijl; op 12-1-1933 werd de kerk in gebruik genomen. De naast de kerk gelegen pastorie en het ervoor gelegen hekwerk zijn beide in 1933 gebouwd door dezelfde architect in een regionale Amsterdamse School variant. Het orgelinstrument, in 1936 gebouwd door de firma Valckx en Van Kouteren & Co. uit Rotterdam, wordt wegens te weinig monumentale waarde niet van rijkswege beschermd. In de jaren zestig werd de lage aanbouw aan de achterzijde van de kerk uitgebreid met een entree, toilet en keuken. In de jaren tachtig werd op de zolder een vergaderruimte gemaakt met trapopgang.

Waardering

Complex van de gereformeerde kerk met pastorie en hekwerk van algemeen cultuur- en architectuurhistorisch belang

- als voorbeeld van gereformeerde kerkbouw in de jaren dertig van de 20ste eeuw in de provincie Groningen

- vanwege de vormgeving en het materiaalgebruik

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de hoge mate van gaafheid van het complex
- vanwege de beeldbepalende waarde van het complex voor het dorp Onderdendam

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 510656

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	16 augustus 2002
Kadaster deel/nr	82765/44

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Onderdendam	Het Hogeland	Groningen

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Onderdendam	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartemen aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Bedum	B			822

*Omschrijving***

Omschrijving

ZAALKERK met aan weerszijden een tweezijdige uitbouw en aan de achterzijde een grote aanbouw. Pand is opgemetseld van gesinterde roodbruine baksteen op een fundering van beton; de gevels worden beëindigd door een rechthoekige goot. De vensters zijn verticaal gericht en samengesteld; ze worden beëindigd door een rollaag en hebben voorzetramen; de kozijnen en roeden zijn van ijzer; alle vensters van de kerkzaal hebben gekleurd glas-in-lood met geometrische motieven. Kerk en aanbouw aan achterzijde worden gedekt door een zadeldak van blauwzwarte romaanse pannen; de tweezijdige uitbouw aan weerszijden heeft een plat dak.

Centraal in de voorgevel, oostgevel, een deels uitgebouwde toren op vierkante plattegrond; de drie bouwlagen hoge toren wordt gedekt door een naar buiten gebogen zadeldak van koper; over het gebogen dak lopen aan weerszijden vijf verticale elementen die worden ondersteund door rechthoekige consoles bekleed met koper; op de nok een koperen kruis. In de voet van de toren bevindt zich in een iets uitgebouwd portaal de entree; halfronde dubbele deur gedecoreerd in de stijl van de Amsterdamse School heeft een bakstenen omlijsting en een lage, brede stoep van baksteen met aan weerszijden een rechthoekig element opgemetseld van baksteen. Aan weerszijden van het portaal een kleine platte uitbouw met in elke gevel een klein verticaal venster. Boven de deur een natuurstenen gevelsteen met opschrift: `Christus Jezus is in de wereld gekomen om de zondaren zalig te maken 1. Timotheus 1.15'. Ter hoogte van de gevelsteen versmalt de toren zich en bevinden zich aan weerszijden drie horizontale betonnen lateien. Boven de gevelsteen, in het midden van de gevel, een smalle terugliggende `sleuf' met op de eerste verdieping een zesruits venster en op de tweede verdieping twee kleine vierkante vensters met aan boven- en onderzijde een betonnen latei; de `sleuf' wordt bekroond door drie horizontale betonnen lateien. In de topgevel van de toren een smal verticaal venster met rooster. In de oostgevel aan weerszijden van de toren met entree op de begane grond drie kleine verticale vensters en op de eerste verdieping drie tweeruits vensters; op de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hoeken steunberen van bakstenen.

De zuid- en noordgevel hebben een platte tweezijdige uitbouw; in beide gevels van de uitbouw vijf vierruits vensters. Ten oosten van de uitbouw zes tweeruits vensters en ten westen van de uitbouw drie tweeruits vensters.

Aan de westzijde van de kerk een grote, deels onderkelderde aanbouw gedekt door een zadeldak, waarvan de nok ongeveer een meter lager ligt dan die van het zadeldak van de kerk; op de aansluiting van beide daken een rechthoekige gemetselde schoorsteen; in het zuidelijk en noordelijk dakschild een rechthoekige dakkapel. De zuidgevel van de aanbouw heeft een houten deur gedecoreerd in de stijl van de Amsterdamse School met lage stoep en erboven een betonnen luifel en een rechthoekig bovenlicht; naast de deur drie verticale vensters met vierruits bovenlicht, eronder twee keldervensters. De westgevel heeft vijf dezelfde verticale vensters als de zuidgevel; in topgevel twee horizontale vierruitsvensters. Aan de noordgevel van de aanbouw een lage, platte uitbouw die in de jaren tachtig is gewijzigd, waarin zich onder andere een nieuwe entree bevindt.

Het INTERIEUR van de kerk verkeert in grotendeels oorspronkelijke staat. De kerkzaal wordt overkapt door een parabool gewelf, waarvan de twee scheibogen op consoles op de hoeken van de tweezijdige uitbouwen rusten; het gewelf is geheel met hout betimmerd en heeft drie luchtroosters. De wanden zijn gepleisterd en hebben houten lambrizing. De vloer is van hout en loopt vanaf de kansel iets op. Het bankenplan is waaiervormig met houten banken die in de stijl van de Amsterdamse School zijn vormgegeven. Aan de westzijde bevindt zich op een podium, in een ondiepe rechthoekige nis, de kansel; de rechthoekige houten kansel heeft aan weerszijden een trap. Boven de kansel bevindt zich op een speciale, iets uitkragende verdieping, het niet-beschermd orgel; de orgelverdieping wordt overkapt door een parabool gewelf. Aan weerszijden van de kansel een deur gedecoreerd in de stijl van de Amsterdamse School en houten banken voor kerkeradsliden.

Waardering

Zaalkerk van algemeen cultuur- en architectuurhistorisch belang

- als voorbeeld van gereformeerde kerkbouw in de jaren dertig van de 20ste eeuw in de provincie Groningen
- vanwege de hoge esthetische kwaliteit van het ontwerp van de kerk
- vanwege de vormgeving en het materiaalgebruik
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het exterieur en interieur en de samenhang daartussen

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 510657

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	16 augustus 2002
Kadaster deel/nr	82765/53

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Onderdendam	Het Hogeland	Groningen

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Onderdendam	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Bedum	B			822

*Omschrijving***

Omschrijving

PASTORIE behorende bij de gereformeerde kerk van Onderdendam met een grote aanbouw aan de achterzijde. Het pand op een vierkante plattegrond is opgetrokken in gesinterde rode baksteen en wordt gedekt door een gebroken tentdak van geglazuurde roodbruine gotische pannen; op de nok een metalen piron. De goot is rechthoekig. De vensters zijn overwegend horizontaal en rechthoekig en worden beëindigd door een rollaag.

De entree bevindt zich aan de noordzijde in een twee bouwlagen hoge uitbouw met plat dak; de niet-originele voordeur heeft een lage bakstenen stoep met aan de westzijde een lage bakstenen muur; naast de voordeur, op de hoek, een klein horizontaal venster en op de andere hoek een zelfde venster; de uitbouw wordt aan de bovenzijde beëindigd door een strokenvenster, die beide hoeken omgaat en bestaat uit zeven kleine vierkante vensters. Ten oosten van de uitbouw een loggia met een horizontaal en verticaal venster; boven de vensters een betonnen latei die van de oostelijke hoek tot aan de voordeur loopt. Ten westen van de uitbouw een driedelig venster met daaronder twee keldervensters. De voorgevel, oostgevel, heeft twee horizontale vensters, waarvan één met zijlicht, daartussen een smal verticaal venster. In het midden van het oostelijke dakschild een gemetselde schoorsteen met in de top drie kleine horizontale betonnen lateien; links van de schoorsteen een dakkapel bestaande uit vier kleine vierkante vensters, rechts van de schoorsteen een grotere dakkapel met zijlicht. De zuidgevel heeft twee horizontale vensters. In het zuidelijk dakschild twee dakkapelen. De westgevel heeft een serre aangebouwd met daarnaast een grote aanbouw. De serre heeft een bakstenen onderbouw met daarboven vensters; aan de westzijde een niet-originele deur met venster. Boven de serre een balkon met een dichte houten borstwering; in het westelijk dakschild een dubbele deur met vensters naar balkon en daarnaast een dakkapel.

De aanbouw aan de achterzijde heeft een rechthoekige plattegrond, is opgemetseld van gesinterde rode baksteen en wordt gedekt

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

door een zadeldak met dezelfde pannen als het dak van de pastorie; op de nok een gemetselde schoorsteen. Goot en windveren zijn rechthoekig. In de zuidgevel op de begane grond een tweedelig horizontaal venster en in de topgevel een zelfde, iets kleiner venster. De westgevel heeft een niet-originele deur met aan weerszijden een klein vierkant venster. De noordgevel heeft op de begane grond een driedelig horizontaal venster, een klein vierkant venster en een groter verticaal venster; in de topgevel een klein tweedelig horizontaal venster.

Het INTERIEUR is wegens de geringe cultuurhistorische en architectuurhistorische waarden voor de bescherming van ondergeschikt belang.

Waardering

Pastorie behorende bij de gereformeerde kerk van algemeen cultuur- en architectuurhistorisch belang

- als voorbeeld van een gereformeerde pastorie uit de jaren dertig van de 20ste eeuw in de provincie Groningen
- vanwege de vormgeving en het materiaalgebruik
- vanwege de hoge mate van gaafheid van het exterieur
- vanwege de functionele en ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van het complex

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)

Monumentnummer*: 510658

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	16 augustus 2002
Kadaster deel/nr	82765/47

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Onderdendam	Het Hogeland	Groningen

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
Onderdendam	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Bedum	B			822

*Omschrijving***

Omschrijving

HEKWERK behorende bij de gereformeerde kerk en pastorie van Onderdendam bestaande uit een hoger gedeelte dat voor het plein van de kerk langs loopt en een lager gedeelte dat voor de pastorie langs loopt. Het lagere gedeelte voor de pastorie is circa 1965 aangelegd en komt niet voor bescherming van rijkswege in aanmerking. Het hogere gedeelte heeft van gesinterde rode baksteen gemetselde pijlers die op een lage bakstenen gemetselde muur zijn geplaatst; tussen pijlers een smeedijzeren hekwerk met geometrisch patroon. Het hekwerk heeft twee beweegbare gedeelten: één aan de noordzijde en een grotere aan de zuidzijde.

Waardering

Hekwerk behorende bij de gereformeerde kerk van algemeen belang

- vanwege de hoge mate van gaafheid
- vanwege de functionele en ruimtelijke relatie met de andere onderdelen van het complex

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Voorwerpen op pleinen en dergelijke	Erfscheiding(D)	Hek

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument